

foto: arch. PCA

Przyszłość systemu akredytacji będzie kształtowana przez technologię

Rozmowa z Tadeuszem Matrasem, kierownikiem
Biura ds. Akredytacji w Polskim Centrum Akredytacji.

Małgorzata Ullmann: Jaką rolę, Pana zdaniem, pełni akredytacja, w tym w szczególności akredytacja laboratoriów, w budowaniu zaufania społecznego do jakości usług i produktów w Polsce?

Tadeusz Matras: Akredytacja przede wszystkim pełni rolę gwaranta wiarygodności i kompetencji jednostek oceniających zgodność do dostarczania ważnych wyników oceny zgodności. Jeżeli laboratorium posiada akredytację, oznacza to, że spełnia ono wymagania normy ISO/IEC 17025 i pozostałych wymagań międzynarodowych zapewniających powszechne uznawanie wyników, a jego wyniki badań są rzetelne, wiarygodne i obiektywne – ważne w rozumieniu postanowień normy ISO/IEC 17025. Z kolei wyniki badań są podstawą certyfikacji i inspekcji wyrobów i usług. Stąd ważność wyników badań pozwala na dostarczenie rzetelnych i wiarygodnych wyników certyfikacji i inspekcji.

Dzięki takiej konstrukcji systemu oceny zgodności społeczeństwo może mieć większe zaufanie do produktów i usług, które zostały poddane ocenie przez niezależną i kompetentną akredytowaną jednostkę. To przekłada się na bezpieczeństwo życia, ochronę zdrowia i środowiska, np. w przypadku badań żywności, wyrobów medycznych czy emisji środowiskowych. Nie można też pominąć aspektu gospodarczego. Wyniki akredytowanych laboratoriów są uznawane zarówno w Polsce, jak i za granicą, co ułatwia handel i współpracę międzynarodową. Jednocześnie akredytacja ogranicza ryzyko nieuczciwej konkurencji, bo weryfikuje kompetencje jednostek oceniających zgodność, w tym laboratoriów, i zapewnia przejrzystość rynku. Podsumowując, akredytacja, w tym akredytacja laboratoriów, jest filarowym elementem systemów oceny zgodności, który buduje zaufanie społeczne do tego, że produkty i usługi w Polsce są bezpieczne, wiarygodne i zgodne z uznanymi standardami.

Jednym z priorytetów PCA jest zacieśnianie współpracy z regulatorami. Czy w tym zakresie jest obserwowany postęp i co aktualnie obejmuje ta współpraca?

Tak, zdecydowanie można mówić o postępie w tym obszarze. Jednostka akredytująca, czyli w Polsce Polskie Centrum Akredytacji, odgrywa istotną rolę we współpracy z regulatorami, ponieważ akredytacja wspiera system nadzoru nad rynkiem i bezpieczeństwem obywateli.

Ta współpraca obejmuje dziś m.in.: uzgadnianie wymagań prawnych na szczeblu unijnym i krajowym, wykorzystywanie akredytacji w obszarach regulowanych, np. w ochronie środowiska, energetyce, transporcie, wyrobach medycznych, bezpieczeństwie żywności, wymianę informacji pomiędzy PCA a regulatorami, co pozwala szybciej reagować na zmiany w przepisach, w tym planowane wykorzystanie akredytacji w ocenie zgodności regulowanej projektowanymi przepisami, czy udział przedstawicieli PCA w grupach roboczych i konsultacjach legislacyjnych, w których akredytacja stanowi narzędzie wspierające regulatora.

Wyzwaniem jest to, że coraz więcej przepisów prawa krajowego i europejskiego odwołuje się bezpośrednio do akredytacji jako mechanizmu potwierdzania kompetencji. Zastosowanie akredytacji daje regulatorom zaufanie, że spr-

Coraz więcej przepisów prawa krajowego i europejskiego odwołuje się bezpośrednio do akredytacji jako mechanizmu potwierdzania kompetencji

wozdanie z badań i pomiarów czy certyfikaty wystawione przez akredytowane jednostki są wiarygodne i uznawane na poziomie międzynarodowym, a tym samym ich decyzje podejmowane w oparciu o akredytowane wyniki nie niosą istotnego ryzyka w kontekście stosowanej podstawy decyzji. Podsumowując, współpraca PCA z regulatorami systematycznie się pogłębia i obejmuje dziś zarówno wspieranie regulacji prawnych, jak i praktyczny nadzór nad jednostkami oceniającymi zgodność, funkcjonującymi w obszarach bezpieczeństwa oraz jakości usług i produktów na rynku.

e-Usługi, takie jak np. platforma e-Akredytacja, stanowią istotny element usprawniający procesy. Jak ocenia Pan ich wpływ na dostępność systemu akredytacji dla zainteresowanych stron i akredytowanych podmiotów? Czy są plany odnośnie do poszerzania funkcjonalności platformy e-Akredytacja?

► Platforma e-Akredytacja to duży krok w stronę cyfryzacji usług akredytacyjnych PCA, zdecydowanie poprawiający dostępność systemu akredytacji. Dzięki niej akredytowane podmioty oraz jednostki ubiegające się o akredytację mają szybszy i wygodniejszy dostęp do kluczowych procesów – mogą składać wnioski online, pozyskiwać informacje na temat statusu procesu czy komunikować się z PCA bez konieczności papierowej korespondencji. Wpływa to bezpośrednio na transparentność i efektywność – zainteresowane strony coraz więcej wiedzą na temat postępu działań, a cały proces staje się bardziej przejrzysty i krótszy, gdy wspiera wewnętrzne procedury operacyjne PCA, między innymi w zakresie komunikacji z jednostkami, organizacji ocen oraz angażowania i monitorowania zewnętrznych audytorów. To też element wyrównywania szans – dostęp do usług jest jednakowy dla wszystkich podmiotów w kraju, niezależnie od lokalizacji.

Jeśli chodzi o przyszłość, to rzeczywiście PCA ma plany dalszego rozwoju tej platformy. Funkcjonalności platformy będą poszerzane m.in. o integrację z innymi systemami, w tym systemami publicznymi, dalszą automatyzację wymiany z jednostkami oceniającymi zgodność informacji, dokumentów i raportów, w tym cyfrowych (w pełni zabezpieczanych) certy-

fikatów i zakresów akredytacji oraz kart niezgodności, dalszą automatyzację wewnętrznych procedur operacyjnych w procesach akredytacji i nadzoru, a także możliwość prowadzenia części działań w procesach akredytacji i nadzoru w trybie *online*. Zatem e-Akredytacja to rozwiązanie, które nie tylko usprawnia procesy, ale też powoduje, że cały system akredytacji jest bardziej dostępny, nowoczesny i przyjazny dla użytkowników, a jego rozwój będzie odpowiadał na rosnące potrzeby zainteresowanych stron, w tym przede wszystkim naszych klientów – akredytowanych laboratoriów i pozostałych jednostek oceniających zgodność.

W kontekście globalnego uznawania wyników kluczowe są porozumienia takie jak: EA MLA, ILAC MRA czy IAF MLA. Czy zakres zawartych przez PCA porozumień zapewnia, że polskie akredytowane laboratoria są konkurencyjne na światowych rynkach?

Tak, zdecydowanie. Porozumienia Polskiego Centrum Akredytacji w ramach międzynarodowych organizacji, takie jak: EA MLA (European co-operation for Accreditation Multilateral Agreement), ILAC MRA (International Laboratory Accreditation Cooperation Mutual Recognition Arrangement) i IAF MLA (International Accreditation Forum Multilateral Recognition

Arrangement) sprawiają, że wyniki badań, certyfikaty i raporty wydane przez polskie akredytowane jednostki są uznawane w całej Europie i na świecie. Dzięki temu laboratoria, jednostki certyfikujące czy inspekcyjne posiadające akredytację PCA nie muszą przechodzić powtórnych ocen w innych krajach, co w efekcie znacząco obniża koszty i skraca czas wejścia na rynki zagraniczne wyrobów i usług ocenianych przez te jednostki. To właśnie te porozumienia gwarantują, że akredytacja ma charakter „paszportu zaufania”, który zwiększa konkurencyjność polskich podmiotów dostarczających akredytowane wyroby i usługi na globalnym rynku. Jednocześnie dla naszych podmiotów oznacza to, że polskie akredytowane laboratoria i pozostałe jednostki oceniające zgodność mogą skutecznie konkurować z podmiotami zagranicznymi, a klienci z innych krajów mają pewność, że wyniki badań i certyfikaty wydane w Polsce są równoważne z tymi uzyskanymi w ich własnym kraju.

Co PCA robi, aby wspierać laboratoria w budowaniu szeroko rozumianych kompetencji, w tym kompetencji personelu? Czy widzi Pan potrzebę dodatkowych mechanizmów wsparcia (np. granty, szkolenia, mentoring)?

Jednostka akredytująca taka jak Polskie Centrum Akredytacji przede wszystkim wspiera laboratoria poprzez jasne wymagania akredytacyjne, regularne oceny oraz merytoryczne wytyczne i publikacje. PCA organizuje także szkolenia i spotkania informacyjne, a ich głównym celem jest nie tylko wyjaśnianie procesu akredytacji, ale przede wszystkim podnoszenie kompetencji personelu laboratoriów w zakresie interpretacji norm czy doskonalenia systemów zarządzania. Bardzo ważnym elementem wsparcia jest także dialog – laboratoria mają możliwość zadawania pytań, uczestniczenia w spotkaniach informacyjnych czy korzystania z materiałów dostępnych na stronie PCA. Dzięki temu budowane są nie tylko kompetencje systemowe, ale również zrozumienie roli akredytacji w praktyce.

Jeśli chodzi o dodatkowe mechanizmy wsparcia, to uważam, że warto rozwijać informacyjne spotkania branżowe dla poszczególnych grup dziedzinowych badań, pomiarów i pobierania próbek. Takie spotkania mogą zdecydowanie bardziej skutecznie poszerzać wiedzę personelu laboratoriów i pomagać w zrozumieniu specyficznego dla branży sposobu spełniania ►

- ▶ ogólnych wymagań akredytacyjnych zawartych w normie ISO/IEC 17025. PCA podejmuje działania wspierające laboratoria poprzez wymagania, szkolenia i komunikację, ale dodatkowe mechanizmy, takie jak regularne branżowe spotkania informacyjne, mogą jeszcze bardziej podnieść poziom świadomości i innowacyjności personelu laboratoriów.

W jaki sposób PCA reaguje na nowe obszary wymagające akredytowanej oceny zgodności – na przykład produkcję biopaliw, zrównoważoną produkcję czy też wymagania rolnictwa ekologicznego? Czy są plany rozszerzenia kompetencji lub obszarów akredytacji w najbliższych latach?

PCA, podobnie jak inne jednostki akredytujące, reaguje na nowe potrzeby rynkowe i regulacyjne poprzez monitorowanie zmian w prawie krajowym i unijnym, a także przez aktywny udział w międzynarodowych organizacjach, takich jak EA, ILAC czy IAF, rozstrzygających kwestie podejścia do akredytacji w nowych obszarach oceny zgodności. Gdy pojawiają się nowe obszary wymagające lub oczekujące akredytowanej oceny zgodności – np. biopaliwa, rolnictwo ekologiczne czy certyfikacja w zakresie zrównoważonego rozwoju – PCA analizuje regulacje prawne, waliduje programy oceny zgodności, oceniając ich „akredytowalność”, oraz przygotowuje lub dostosowuje odpowiednie programy akredytacji, tak aby dostosować dzia-

Tak więc są plany rozszerzania kompetencji. W najbliższych latach akredytacja będzie coraz bardziej związana z obszarami zrównoważonego rozwoju, ochrony klimatu i innowacyjnych technologii – a więc z tym, co jest priorytetem zarówno w polityce unijnej, jak i w oczekiwaniach społecznych. Można spodziewać się nowych obszarów akredytacji, które będą wspierały transformację energetyczną, gospodarkę niskoemisyjną i rozwój zielonych technologii w Polsce.

Na koniec: jakie wyzwania, które Pana zdaniem stoją przed PCA oraz całym systemem akredytacji w Polsce będą w najbliższych latach kształtowały rozwój działalności akredytacyjnej?

Zdecydowanie widocznych jest tu kilka kluczowych wyzwań. Po pierwsze, dynamiczny rozwój nowych technologii i branż, takich jak energetyka odnawialna, biopaliwa, sztuczna inteligencja, czy ogólnie gospodarka zrównoważonego rozwoju. Jednostka akredytująca będzie musiała szybko reagować i przygotowywać programy akredytacji odpowiadające tym obszarom. Drugim wyzwaniem jest utrzymanie wysokich kompetencji personelu, odpowiednich do zadań akredytacji – zarówno po stronie jednostki akredytującej, jak i samych laboratoriów czy jednostek certyfikujących. W dobie globalnej konkurencji kluczowe będzie inwestowanie w rozwój wiedzy i praktycznych umiejętności specjalistów. Trzecim elementem jest cyfryzacja procesów – coraz większa liczba usług *online*, zdalne oceny i wykorzystanie narzędzi IT, a w końcowym etapie AI. To z jednej strony szansa na przyspieszenie procesów, a z drugiej – konieczność dbania o cyberbezpieczeństwo oraz spójność i poufność danych.

Nie można też pominąć wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem i ochroną klimatu – tu akredytacja będzie zobligowana wspierać w bardzo szerokim zakresie cele unijne i krajowe, np. poprzez weryfikację danych dotyczących emisji czy efektywności energetycznej.

Przyszłość systemu akredytacji będzie kształtowana przez technologię, kompetencje ludzi, cyfryzację i wymagania zrównoważonego rozwoju. To właśnie te obszary zdecydują o tym, jak skutecznie akredytacja będzie wspierała gospodarkę i budowała zaufanie społeczne.

Dziękuję za rozmowę.

Przyszłość systemu akredytacji będzie kształtowana przez technologię, kompetencje ludzi, cyfryzację i wymagania zrównoważonego rozwoju

łalność akredytacyjną do bieżących oczekiwań i potrzeb. W praktyce oznacza to, że akredytacja nie jest statyczna – rozwija się wraz z gospodarką. Nowe programy akredytacyjne tworzone są we współpracy z regulatorami, właścicielami programów oceny zgodności i ekspertami branżowymi, aby zapewnić, że akredytacja jednostek oceniających zgodność w tych obszarach będzie dostawcą akredytowanych wyników w pełni przydatnych do zamierzonego zastosowania.